

VNG wel enthousiast was over het Londo-systeem voor het basisonderwijs, en niet over het Londo-systeem voor het speciaal onderwijs, terwijl de twee systemen zeer aan elkaar verwant zijn. Dit kan dan alleen maar komen doordat de VNG het declaratiesysteem wel eenvoudig vond: men deponeerde de rekening gewoon bij mij. Maar dat systeem is niet goed, als je ervan uitgaat dat scholen zelf verantwoordelijkheid moeten dragen, zelf prioriteiten moeten kunnen stellen, zelf keuzen moeten kunnen maken, en niet de gevolgen van die keuzen op het bord van een ander moeten leggen. Want dat past niet in mijn visie op bestuurlijke verantwoordelijkheid. Ik blijf dus volhouden dat het huidige systeem voor het speciaal onderwijs even goed zal uitwerken als het al gedaan heeft voor het basisonderwijs.

De heer Klein Bennink heeft gezegd dat de commissie-Londo ook fouten gemaakt kan hebben en op grond daarvan vroeg hij mij of ik in het geval er sprake zou zijn van knelpunten, bereid zou zijn daarover te praten en vervolgens bereid ben om de zaak eventueel bij te stellen. Die vraag kan ik bevestigend beantwoorden, want de programma's van eisen worden ieder jaar geëvalueerd, bekeken en eventueel bijgesteld. Alleen heb ik in eerste termijn al opgemerkt dat, als dit hier en daar tot een verhoging zou leiden, wat denkbaar is, de heer Klein Bennink niet onmiddellijk moet denken dat het geld daarvoor uit een boom geschud kan worden. Onder dergelijke omstandigheden moet er als regel ergens anders een verlaging plaatsvinden. In overleg met de besturen en de VNG zullen wij dat soort problemen oplossen, zoals wij dat ook voor het basisonderwijs hebben gedaan.

In reactie op de waarschuwing van de heer Klein Bennink, niet te licht te tillen aan de automatisering, hoop ik hem gerust te stellen met mijn verzekering dat wij dat zeker niet zullen doen. Wij zullen met grote zorg, kritisch bekijken of de zaak goed loopt.

Mevrouw Grol heeft terugkomend op haar opmerkingen in eerste termijn de vraag gesteld hoe het nu zit met het openbaar onderwijs, dat toch niet kan reserveren. Ik wijs haar erop dat men dit probleem vroeger ook heeft opgelost, dus dat het nu ook wel op te lossen zal zijn. Fundamenteeler is haar vraag of ik

geen medelijden heb met scholen die geen geld hebben. Mijn antwoord daarop is dat ik met die scholen helemaal geen medelijden heb. Wij willen de kant op van lump sum-kosten. Daarmee willen wij de verantwoordelijkheid bij de schoolbesturen leggen. Als schoolbesturen die verantwoordelijkheid niet goed weten te dragen, moet de centrale overheid niet onmiddellijk klaarstaan om bij te springen. Want dan blijft het een centralistisch systeem. We moeten ervoor zorgen dat schoolbesturen de deskundigheid krijgen, de hulp en de ondersteuning krijgen om hun middelen goed te besteden, om ze verstandig te besteden, om te reserveren, om vooruit te denken. Daar wil ik op alle mogelijke manieren bij helpen. Ik heb echter het gevoel dat wij geen meelij moeten hebben met mensen die in financiële zin Gods wateren over Gods akker laten komen, want dan komen wij echt nooit tot een gedereguleerd systeem.

Mevrouw **Grol-Overling** (CDA): Ik zou toch graag van de staatssecretaris willen weten of wij met een schone lei beginnen of niet.

Staatssecretaris **Ginjaar-Maas**: Wij beginnen met een schone lei in die zin dat het overgangsfonds er is om, als er een achterstand is in technisch onderhoud dat niet gefinancierd werd, kon worden of geacht werd te worden uit het genormeerde exploitatiekostensysteem, die scholen binnen een redelijke termijn die achterstand te laten inlopen. Ik vind dat een heel wezenlijke en goede oplossing.

Mevrouw Grol heeft gezegd: ga met die scholen overleggen over hun uitgaven. Ik voel weinig voor zo'n soort moederlijke rol waarin ik al die schoolbesturen moet toespreken en adviseren. Ik ben te allen tijde bereid na te denken over deskundigheidsvergroting en -bevordering, maar druk mij niet in een rol die ook staatsrechtelijk gezien de mijne niet is.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van het wetsvoorstel **Wijziging van de Wet op het basisonderwijs in**

verband met onder meer de vervanging van drie teldata door één teldatum en herinvoering van de oude Lager-onderwijs-wetprocedure met betrekking tot de instandhouding en de opheffing van openbare scholen (20068).

De beraadslaging wordt geopend.

De **Voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Van Ooijen. Ook dit — ik mag de leden erop opmerkzaam maken — is een maidenspeech, althans in dit huis.

De heer **Van Ooijen** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! In het wetsvoorstel dat wij nu bespreken, worden opnieuw wijzigingen aangebracht in de Wet op het basisonderwijs, die nog pas in 1985 van kracht is geworden. Dat is in het licht van de ervaringen met de Lager-onderwijswet van 1920, die voorheen gold, niet iets nieuws. Ook die wet is vrijwel jaarlijks gewijzigd. Het zou onze fractie echter teleurstellen indien het tempo van verandering van de Wet op het basisonderwijs even intensief zou blijven plaatsvinden als met de Lager-onderwijswet het geval is geweest. Het was immers de bedoeling dat deze wet meer dan de Lager-onderwijswet en de Kleuteronderwijswet het karakter zou hebben van een kaderwet waarin niet alles tot in detail zou worden geregeld, maar meer aan bij voorbeeld algemene maatregelen van bestuur zou worden overgelaten. Om die reden is indertijd de zogenaamde voorhangbepaling in de Wet op het basisonderwijs opgenomen, zodat in elk geval de Staten-Generaal bij de regelgeving in het verlengde van de wet zou worden betrokken. Wij zouden het betreuen wanneer in de loop van de tijd deze wet steeds gedetailleerdere bepalingen zou omvatten, zodat het tempo van wijziging van de wet even intensief zou worden zoals vroeger het geval was. Wij willen ervoor pleiten dat de Wet op het basisonderwijs het karakter behoudt van een kaderwet; een kaderwet waarin ruimte blijft voor een flexibel beleid via het gebruik van de mogelijkheid tot delegatie, delegatie overigens goed te onderscheiden van deregulering. Na deze inleidende opmerkingen

kom ik nu tot een beoordeling van de concrete maatregelen die ons zijn voorgelegd. Allereerst ga ik in op de invoering van één teldatum ter bepaling van het aantal leerlingen van een school. Zowel onder de werking van de Lager-onderwijswet als onder de werking van de Wet op het basisonderwijs waren er drie teldata. In aanmerking genomen dat door invoering van één teldatum door 8000 directeuren van basisscholen 16.000 telformulieren niet meer behoeven te worden ingevuld en door het ministerie deze 16.000 formulieren niet meer behoeven te worden bewerkt, houdt de maatregel een aanzienlijke beperking van werkzaamheden in. Hiermee wordt een vorm van deregulering bereikt die onzes inziens verdient.

Er zijn aan de invoering van één teldatum ook een aantal nadelen verbonden. Zo zijn wij ons ervan bewust, dat sommige scholen door de invoering van één teldatum eerder dan bij drie teldata het geval zou zijn geweest, aan een leerkracht ontslag zullen moeten geven. De invoering van één teldatum houdt ook een beperking in van de tegemoetkoming aan sommige scholen in verband met de kosten van schoonmaak en dergelijke. Ik vraag mij af of de staatssecretaris zich van dit laatste voldoende bewust is geweest. Het genoemde nadeel is echter onvermijdelijk om het voordeel van de administratieve vereenvoudiging te kunnen bereiken.

In de Tweede Kamer is de motie-De Cloe aanvaard, waarin wordt gevraagd om scholen die op grond van het oordeel van het bevoegd gezag eerst per 1 augustus 1989 fuseren, vanaf die datum in aanmerking te laten komen voor een fusie-faciliteitenregeling voor het personeel. Uit de mededeling van de staatssecretaris in de memorie van antwoord is mij niet duidelijk of zij ook bereid is, het oordeel van het bevoegd gezag bij haar beslissing te betrekken. Zoals ik haar mededeling heb gelezen, voert zij slechts uit wat zij reeds van plan was voor de indiening van de motie-De Cloe. Zij voert dus niet uit wat daarin wordt gevraagd. Is dat inderdaad haar bedoeling? Als het antwoord op deze vraag bevestigend is, zou mij dat zeer teleurstellen.

Het hier besproken wetsvoorstel beoogt eveneens de oude procedure in het lager onderwijs voor de instandhouding en opheffing van

openbare scholen opnieuw in te voeren. Daartegen heeft mijn fractie op zichzelf geen bezwaar. Wel hebben wij onze bedenkingen bij een zodanige regeling van de procedure — die door de heer Hermes aan de overzijde is voorgesteld, maar gelukkig niet is overgenomen — dat door de rijksoverheid de bevoegdheid van gedeputeerde staten ter zake van de goedkeuring van besluiten van de gemeenteraad zal worden bepaald. Wij zien geen grond om verder te gaan dan de wetgever in 1920 is gegaan bij het tot stand brengen van de Lager-onderwijswet. Wij geven er de voorkeur aan, de gemeenteraad te laten beslissen over het in stand houden van een school voor basisonderwijs, indien deze school naar het oordeel van de gemeenteraad noodzakelijk is om te voorzien in openbaar onderwijs in een voldoende aantal scholen. De bepaling in het regeerakkoord dat openbaar en bijzonder onderwijs, met inachtneming van het grondwettelijk voorschrift dat in elke gemeente van overheidswege voldoende openbaar algemeen vormend lager onderwijs wordt gegeven in een genoegzaam aantal scholen, naar dezelfde geobjectiveerde maatstaven dienen te worden beoordeeld, lijkt naar mijn gevoelen het onverzoenlijke te verzoenen. Het lijkt ook op de uitspraak van de regering jegens minderheden: integratie met behoud van eigen identiteit. Daarover kan men het bijna altijd eens zijn, zowel wanneer men de nadruk wenst te leggen op de eigen identiteit als wanneer men de nadruk wenst te leggen op integratie. Toegepast op het basisonderwijs houdt het standpunt dat in het regeerakkoord is omschreven in, dat er omstandigheden zijn waarin het niet duidelijk is of sprake is van het voorzien in voldoende openbaar onderwijs, zoals de Grondwet verlangt, dan wel dat er de noodzaak is om openbaar en bijzonder onderwijs gelijk te behandelen. Het eigen karakter van het openbaar onderwijs kan immers met zich brengen, dat een school met een gering aantal leerlingen in stand dient te blijven om te voldoen aan de behoefte aan openbaar onderwijs, terwijl een school voor bijzonder onderwijs onder dergelijke omstandigheden niet langer in stand kan blijven. Geobjectiveerde criteria zijn derhalve slechts bij benadering te bereiken, want het eigen karakter van de openbare school staat geen

volkomen gelijkstelling met de instandhoudingscriteria van de bijzondere scholen toe. Deelt de staatssecretaris dat standpunt?

Mijn fractie vindt het daarom gewenst, het oordeel over het in stand houden van openbare scholen te blijven toevertrouwen aan de gemeente en, zoals in het onderhavige wetsvoorstel staat, onder goedkeuring van GS. Verdere wettelijke regelingen ter zake van het instandhoudingsbeleid achten wij daarom niet gewenst, zeker niet gezien de positieve ervaringen onder de werking van de Lager-onderwijswet. Wij hebben dan ook de indruk, dat de regering een verkeerde weg dreigt in te slaan, als zij in de memorie van antwoord aan deze Kamer schrijft: "Als onverhoopt een dergelijke aanpak een verder uiteengroeien van openbaar en bijzonder onderwijs op het punt van instandhouding van scholen beneden de wettelijke instandhoudingsnorm niet kan verhoeden, dan zal een situatie kunnen ontstaan, waarin tot de conclusie moet worden gekomen, dat de rijksoverheid die immers ook de budgettaire verantwoordelijkheid draagt voor het openbaar onderwijs, zelf zou moeten toetsen of er voldoende gelegenheid is voor het volgen van openbaar onderwijs".

Wat staat daar anders dan: "Of er voldoende gelegenheid is tot het volgen van openbaar onderwijs, moet sterker afhankelijk worden van de beperkte budgettaire ruimte van de rijksoverheid". Is dat nu verstandig? Is dat geen overdreven reactie in het licht van de ervaringen met de Lager-onderwijswetprocedure, die in ruim 60 jaar slechts eenmaal grond heeft opgeleverd om contrair te gaan tegen een uitspraak van de Kroon? Deze vraag beantwoord ik ten slotte zelf. Ja, dat is onverstandig en overdreven.

□

Mevrouw **Grol-Overling** (CDA):
Mijnheer de Voorzitter! In het voorlopig verslag hebben wij zorg uitgesproken over de toetsing van opheffing of instandhouding van kleine scholen door verschillende instanties, omdat wij graag zouden zien dat overal in het land dezelfde maatstaven in acht worden genomen. Het antwoord van de bewindsvrouw in de memorie van antwoord aan deze Kamer stemt ons geheel tevreden, voor zover het om onze